Sisäministeriö
Inrikesministeriet

LAUSUNTO

Marko Turunen

27.9.2024

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

VNS 3/2024 vp

Asiantuntijalausunto: Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko 2024, Hallintovaliokunnan kuuleminen 1.10.2024

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Sisäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa seuraavaa:

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon valmistelu käynnistyi ulkoministeriön johdolla 27.10.2023 ja sisäministeriö osallistui kutsuttuna selonteon valmisteluryhmän työhön. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko tuo esille Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muuttumisen perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti johtuen Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan ja sen seurannaisvaikutusten vuoksi. Ukrainan lisäksi Venäjä kohdistaa hybridivaikuttamista Eurooppaan ja myös Suomeen kohdistettu hybridivaikuttaminen on lisääntynyt. Esimerkkeinä tästä voidaan ottaa esille kasvanut informaatiovaikuttaminen ja välineellistetty maahantulo, joka konkretisoitui itärajallamme viime syksynä. Turvallisuusviranomaisten arvioiden mukaan välineellistetyn maahantulon uhka ei ole edelleenkään poistunut itärajalta.

Edelliseen viitaten sisäministeriölle on tärkeää, että ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa tunnistetaan välineellistetyn maahantulon käyttö osana valtiollisen hybridivaikuttamisen muotoja, joihin on Suomen kyettävä vastaamaan koordinoidusti ja tehokkaasti kansallisen turvallisuutemme varmistamiseksi. Välineellistetyn maahantulon osalta selonteossa tunnistetaan oikeellisesti tarve varmistaa, että EU-tason säännöksissä, mukaan lukien Schengen-säännökset, olisi riittävä kansallinen

liikkumavara toimia näissä tilanteissa. Edellisen lisäksi sisäministeriö katsoo selonteon kirjauksen mukaisesti olevan syytä arvioida tarvetta kehittää kansainvälistä sääntely- ja sopimuspohjaa laittoman ja välineellistetyn maahantulon ehkäisemiseksi ja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Välineellistetyn maahantulon lisäksi selonteko tunnistaa Eurooppaan kohdistuvan siirtolaispaineen, joka voi näyttäytyä muun muassa köyhyyden ja ilmastonmuutoksen kiihdyttämänä hallitsemattomana muuttoliikkeenä. Näin ollen onkin hyvä selonteon kirjauksen mukaisesti erottaa toisistaan välineellistetty maahantulo, turvapaikanhaku ja siirtolaisuus, jotta kuhunkin ilmiöön kyetään vastaamaan asianmukaisella tavalla.

Maahantulokysymysten lisäksi sisäministeriö kiinnitti selontekovalmistelussa huomiota siviilivalmiuden ja väestönsuojelun merkitykseen. Hybridivaikuttaminen haastaa niin tätä yhteiskuntamme resilienssiä kuin viranomaisten kykyä vastata usealle yhteiskunnan osa-alueelle kohdistuvaan vaikuttamiseen jo rauhan aikana. Selonteossa tunnistetaankin hallitusohjelmakirjaus tarpeesta laatia kansallisen turvallisuuden strategia, jonka keskiössä on vakavimpien Suomen intresseihin liittyvien uhkien nykyistä tehokkaampi huomiointi laaja-alaisesti valtioneuvostotasolla ja poikkihallinnollisessa yhteistyössä.

Sisäministeriön johdolla käynnissä oleva kansallisen turvallisuuden strategian poikkihallinnollinen valmistelu nojaa ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon esiin nostamiin keskeisiin kansallisiin intresseihin ja toimintaympäristökuvaukseen. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko yhdessä puolustusselonteon kanssa tarjoavat hyvän perustan holistisen ja integroivan kansallisen turvallisuuden strategian laadinnalle, jossa tuodaan esiin kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi tarvittavia täydentäviä, poikkihallinnollisia toimenpiteitä.